

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Aurum Sapientvm, Sive Ars, Sine Scelere, & cum virtute,
ditescendi**

Masen, Jacob

Coloniae Ubiorum, 1661

Caput V. Ratio optima parentum, quâ liberos educar[...] ac minimè
fallentibus opibus ditare possint.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55377)

Falluntur non tantum milites verum & Principes si ad otium, lusus & recreationem se natos putent. Carolus V Imperator quando regnum Hispaniarum filio Philippo tradidit, non honori, sed laboribus impar cessit, fassus deficientes vires tantæ rerum molis succumbere, filium ex porrecti vigoris Regem substituendum videri, *d* Nunc videas ad dignitates properare nonnullos, qui de labore sustinendo parum solliciti velut ad ludum otiumque opulentum provolant, & alienis plerumque humeris administrationem credunt, parum ipsi percepturi emolumentum, dum quod curæ regendi, huc opes etiam provinciarum transferantur. Terra nulli sine labore fructum diuturnum proferet. Paucis: *homo ad laborem natus est, sicut avis ad volatum!* Nulli ab hac lege exemptionem esse licet sive ad caulam, sive ad aulam natus sit Symbolum unum est omnium, *laboremies*

CAPUT V,

Ratio optima parentum, quæ liberos educare ac minimè fallentibus opibus ditare possint.

UT parentes ad liberos magnis opibus ditandos exstimulem, exquisitis ad hanc

Strada dec. 1. l. 1. c. 1065.

hanc rem argumentis non erit opus. Nil enim paternum affectum, prodigi ipsi suarum decoctores opam, aut novis amoribus irretiti, exuant, hæc illorum animos cura fodicabit. Et fortè multorum, ut locupletes, quam ut probos relinquunt liberos sollicitudo futura est maior. Non paucis illud Horatianum in votis carmen est.

Quæres, curis, quarenda pecunia primam,

Virens post uammos.

Hoc agendum, ut de insigni aliquo beneficio, canonicatu, & prælatura filio meo provisum sit; ille quamvis in cunis adhuc vagiat, neque quantum ad hæc officia vel affectus, vel aptitudinis affaturus sit, pateat. Formandus, vel invita natura & religione est, ne egere, aut inglorius aliquando lateat cogatur. Et hæc nobilium sæpe parentum, ad status honorisque sui conditionem in prolibus conservandam præcipua cura est. Qui non tam hoc agunt, ut Ecclesiæ beneficium sit, quam suæ familiæ ac dignitati. Vnde dissoluta adeò multorum vita, tanta religionis nostræ labes, tam pernicio-sa in vulgus exempla manant: cum quæ ad solus Dei obsequium à maioribus nostris instituta pièque fundata sunt, illa tam in quos.

quoslibet temerè, sine vitæ moramq; cura,
transferuntur.

Nonnulli parentum, ut suos ditent libe-
ros magis de cumulandis divitijs, ornanda
familia, accersendis dignitatibus; quàm ex-
colenda ad probitatem & sapientiam prole
solliciti, nihil admodum pensi habent, qua-
lem educent sobolem, modò videant opu-
lentam. Talis illa apud Aristotelem a muli-
er est numerosæ parens prolis, quam iisdem
locupletandis deditam cum non nemo scis-
sitaretur: *divitesne, an sapientes liberos malle?*
respondit: *rem quidem præctaram esse sapien-
tiam; at divitias videri præferendas; quòd di-
vitum plerumq; limina terant sapientes.* Hæc
præpostera existimatio multorū animos oc-
cupavit: quòd, cum pecunia obediant omnia,
non tam sapientiæ virtutisque, quàm pecu-
niæ exaugendæ studium, pro liberis, sit sus-
cipiendum. Quot circa equorum ac pecorum
quandoque maior, quàm liberorum rectè
curandorum est ratio. Illis servi custodesq;
seliguntur idonei; his sæpe, vel custos deest,
vel magis ipse custodiendus adiungitur. Ne-
que intelligunt stulti parentes, hanc, quæ per
rectam institutionem iuventutis quæritur,
regiam esse ad opes & honores viam; per

K 7

negle-

neglectum verò disciplinae morumque ad
 inopiam præcipiti viâ liberos devolvi, Ipsa
 enim experientia iam dudum nos docuit,
 educationis vitio, ad omne nefas, ac, quæ
 illud comitatur, profusionem opum, & ho-
 noris, iuventurem pessundari: profligatæ
 vitæ nullas parentum divitias sufficere:
 moderatæ verò tenues etiam facultates,
 ad opum iuxta ac dignitatis incrementum,
 aperire aditū. Audiamus hac in re facundis-
 simum Græciæ Oratorē Chrysostrum. *U*
ti fundus quidem, inquit, sit optimus, cuncta
molimur, eumq; fidei viro, magno cum stu-
dio, tradimus, & agasonem atque mulionem,
præcuratoremq; ac dispensatorem, qui nobis
magna benevolentia afficiatur, inquirimus:
ceterum quod nobis omnium charissimum est,
omnino negligimus, neque curamus, quo pacto
filium nostrum fidei inopiam viro committa-
mus, qui ipsius tueri ac servari pudicitiam
possit. Et certè nulla possessio, nullus fundus,
æquè nobis grævus ac charus esse debet: quippe
hæc omnia filiis quaruntur. Igitur maior nobis
possessionum cura est, quàm eorum, quorum
illa gratia comparantur: quod profectò abun-
absurdissimum est. Exerceamus igitur ad vir-
tutem, atque pietatem molles filiorum ani-
mos: cetera omnia secundo loco quaramus

a Hom. 9. in 1. ep. ad Tim.

Nam

Nam siquidem illi, improbi fuerint, nihil illis
 pecunia proderunt, sin autem probi, nihil ex
 paupertate laeduntur. *Vt filium relinquere di-
 vitem? bonum & benignum esse doce; ita et-
 iam rem familiarem auctiorem facere poterit.*
 Quod si tenui illi substantia fuerit, nihil de-
 teriori loco erit, quam hi, qui plurima possi-
 dent. Paupertas enim, vel in vitos coëreat, atq;
 intra virtutis limites continet: opes vero no-
 volentes quidem pudicè temperanterq; sinunt
 vivere. En viri sapientissimi lectionem,
 quam omnium parentum animis insidere
 velim. Brevioribus hanc, pro memoria, ver-
 bis Tobias senior, iuniorem filium ad divi-
 tias instruens, stritxit. *Multa, ait, a bono
 habebimus, si vivuerimus Deum, & recesserim-
 mus ab omni peccato, & fecerimus bene. Planè
 ita est, multum bonorum possidebit, quem
 sola Deo hominibusq; virtus cōmendabit;
 omnibus facilè exuetur opibus, quem sola
 virtus destituet. Et si opes aliæ deficiāt,
 ipsa per se virtus sufficit; non enim quan-
 tum quisque possideat, sed quàm suā con-
 tentus sorte vivat, spectandum est. Sat di-
 ves, qui sat bonus. Non igitur, inquit Chry-
 sostomus, b operā nostram ad colligendas opes
 collocemus, quas relinquamus filijs, sed doceam-
 mus eos virtutem, & benedictionem Dei (ex-
 emplo*

a Tob. 4, 13. b In Gen. bono, 66.

exemplo Iacobi morientis) *imprecemur*. Ista
 enim, *ista maxima sunt facultates, ista sunt in-*
effabiles divitiae, quae non absumuntur, quae
quotidie substantiam nostram augent. Nihil
enim virtuti par, nihil virtutae potentius; et-
iam si mihi dicas, eum qui regnum habet, ac
ad idem gerit, nisi hanc habeat, quo vix pannu-
culoso paupere erit miserior. Ut nihil illis, ne-
que patribus, neque filiis infelicius fingi
possit, qui à tam vera sanctaque Præcepto-
rum linea deflectunt, & virtutis curam opi-
bus posthabent, bene nummatos, quam mo-
ratos filios videre malunt. Quid? quod tam
insanos nonnunquam patres reperias, qui,
& se, & filios perditum ire malunt, quam
ab opibus malè instructos relinquere. Ipsi
per fas nefasque aurum congerunt, atque in
filios lautè splendideque alendos effun-
dunt, indulgent votis iuvenilibus, largiun-
tur poscentibus, liberosque non minus,
quam opes perdunt. Sicut inquit a idem O-
rator aureus, parvi saepe pueri, cum cultellos &
gladios arripiunt, eò quod nesciant bene eis uti,
periclitantur (unde matres illis non permit-
tunt impunè attingere) ita profectò & iuven-
nes pecuniarum abundantia freti, cum recte
his uti nolunt, in periculum certum se prae-
pitant,

albid.

pitant, sarcinam hinc sibi peccatorum colligentes. Etenim luxus inde, delicia, & absurda cupiditates atque infinita mala nascuntur. Quanta fuit prodigi filij ruina, abundare opibus, hasque illi a parente importunè postulanti indulgeri? quàm repente, quantoque filij scelere disfluxere omnia, atque inops ex divite, famelicus ex helluone: antè in aula & toga, mox in hara & sordibus conspectus est? quàm satius erat, aut eguisse semper Patrem, aut nunquam abundasse filium?

Infeliciores tamen ille fuit, & Pater, & filius, quorum S. Antonius & alijque meminerunt. Vsum palam notis, suas Pater, amore filiorum, opes non mediocriter auxerat. Iamque morti prior Confessario sese expiandum offerebat. Verùm ille negabat fas esse absolvi à reatualem, qui malè quæsitas opes possideret. Restitutionem exigi, quàm nisi facta, aut data cautione præstaret, venia locum non esse. Tergiversari ille primum, ac deinde etiam profus abnuere. Accessere filiorum preces ac monita; ut ne salutis suæ prodigus recta consulenti Sacerdoti obstitere. At nescitis, inquit, filij, quæ vos deinde calamitas expectet, atque angustia

mane-

ac. 2. p. Sum. 8. c. 7. §. 3. Peraldu tom. 2. tr. 4. c. 15.

man eant. Ita dum cunctatur, mors incum-
 bens ad Epulonem Evangelicum animam
 transtulit: vnus filiorum hoc parentis funere
 consternatus, monet fratrem malè partis
 opibus esse cedendum: alter, *nullum suum*
esse scelus, contendit, *neque tam sibi temere*
hereditate patriâ abeundum. Igitur, excepit
 ille, *bonus ego paternis abeo, tibi que ista cum*
discrimine relinquo. Malo illa perdere, quam
ut me perdant: simulque ad religionem se re-
 cepit. Frater tantis lætus opibus, nihil genio
 denegavit, dum insperata hunc etiam mors
 occuparet. Quæ res cum Religionum anxijis
 de vtriusque salute curis distraheret, Deum
 que ardentius precaretur, ut Patris fratris
 que exitum sibi aperiret: ecce, terram ingen-
 ti ante pedes hiatu videt discedere, ubi mi-
 serandus cum filio Pater, in medijs infero-
 rum flammis conspicui, suum sese mutuo
 interitum horrendis exprobrare vocibus
 audiuntur. *o execranda,* inquit Pater, *hora,*
qua te genui! detestanda soboles propter quam
brevi tempore locupletandam, aeternum perij!
Detestande, inquit filius, *Pater,* *qui tuo me*
exemplo & malitia has in flammis perpetuo
cruciandum precipitasti! Quo tam tristi spe-
ctaculo suæ felicitatis, ex vitatis iniquis
opibus, memor superstes filius, impensius
 odisse

odisse tam fallacem mundum, Deumque servatorem complecti cœpit, inter spretas opes longè ditissimus: *Melius enim est modicum iusto, super divitias peccatorum multas: Quoniam brachia peccatorum conterentur, confirmat autem justos Dominus, & hereditas eorum in æternum erit.* **b** Quam perversa igitur est & abominanda parentum infania, quibus volupe est, sibi filiisque quæsitis per fas nefasque divitijs, tam immane præcipitium instruere, opesque relinquere vitiorum alimenta, ac breve tantum prodigæ vitæ ludibrium! quæ quidem ut temere partæ sunt, ita temere profunduntur, corporisque atque animæ sanitate perfundata, maturo filios ad sepulchrum; & infernum funere deducunt.

Certior longè ad duraturas, in hac etiam vita, opes est virtus, ad quam soboles à teneris educatur. Siquidem temperantia ad sobriam modestamque vitam instruit, ne in luxum luxuriamque prodigè opes impendantur: prudentia ad res agendas, felicique via atque exitu traducendas instruit; ut & damna avertantur, & honesta ubique lucra affluent: Justitia proximi benevolentiam, dum cuique suum tribuere observatur, ad omne emolumentum conciliat: Fortitudo denique

denique aduersa quæque incumbentia, tum arduos in rebus comparandis labores, docet perfringere. Quibus præfidiis quicumque munitus fuerit, hunc, licet in tenui collocatum fortuna, brevi ad magnas opes emergere necesse est: tum siquæ parta fuerint, constanti felicitate tueri.

Nec minor est vitios, quàm quærere, parta tueri.

Quare prudens Siracides instructurus patrem de educatione filii, non monet, opes illi acervandas esse, providendumque de laura hereditate; sed inquit: *Filii tibi sunt erudi illos, & curva eas à pueritia illorum.* Hæc rectissima ad diuitias via est: aliam si consereris, & te & illos brevi in lubrico præcipitabis, ad Plutonis citius, quàm Pluti arce[m] pervenient. Præclare Æneas ad magna suum instruebat filium.

Disce puer virtutem ex me, verumque laborem.

Fortunam ex alijs.

Nolo mihi aliud præter virtutis laborisque studium debeas, fortunam tibi imputes alijsque. Quare eundem, in duris militiæ rudimentis, non leviter ad agendum patiendumque fortiter instruxit, secus quàm divitum nobiliumq[ue] multi, inter purpuram & sciamenta

tanienta puerilia, domi molliter suos edu-
cant filios, ut jam adolescentes atque in
publicum ituri vix frigora esuriemq; norint.
Quam illi apud Aristotelem, b Virgilium-
que diversi populi! de quibus hic canit.

Natos ad flumina primū

Deferimus, seroque gelu duramus & hndis.

Hanc à Galeno quoque consuetudinem ac-
cepimus probari, cum non minus solidari
hac ratione molles puerorum artus asserat,
quam ferrum calens, quod in gelidas pro-
jectum à fabro aquas firmatur. Neque ex-
perientia nos fallit in hominibus hyperbo-
reo caelo propioribus, quorum vastiora esse
ac solidiora corpora, nemo ignorat. Quae
quidem firmi corporis in filijs cura minimè
est aspernanda, quod labori virtutique per-
suadendae, atque à molli luxuria adolescen-
tiam ad honestatis studia traducendi, non
leve praestet adjumentum. Ad mollia enim
quaeque enutritum corpus, cum voluptati-
bus opportunum adoleverit, non facile ab
illorum gustu abstrahes, & ad studia aspe-
riora convertes. Voluptas autem immo-
dicè quaesita, cum pretiosis nutrimentis
alatur, opum quaedam charybdis est, nec
tantum augendae fortunae spem amputat,
sed

b lib. 7. Polit. c. 17.

sed præsentem quoque pessundat, siquidem
talis adolescens est

*Cereus in vitium flecti, moniteribus asper,
Vilium tardus provisor, prodigus aru. a*

Quocirca in illa adolescentiæ ætate, quæ
primos luxuriæ stimulos experitur, omni
cura advigilandum est, ne gustu voluptatis
devia, illi se totum permittat, & abiecta
mentis ac studiorum bonorum cura, in mol-
liciem præceps abeat. Huic itaque malo
præstruendum est, moribus ante hos annos
ad honestatis probitatisque amorem for-
matis, ut periculorum jam admonitus ado-
lescens, præcipitum antè horreat, quam
sentiatur. *Habet enim, inquit de hac ætate D.
Hieronymus, b in se lentum quiddam ac
molle, quod formari queat, atque ad arbi-
trium volens trahi; & in cunctis ferè rebus
citius assuescit omne quod tenerum. Novellas
adhuc & vix firmæ radicis arbusculas, dum
ad omnem ductum sequaces sunt, in quam-
libet partem flecti facile est. qua naturâ ple-
rumque curvata, citè ad arbitrium volentis
corrigitur. Notum illud Venuſini vatis est,
Quo semel est imbua recens, servabit odorem
Tosta aut.*

Quod si corruptis primum moribus adoles-
scentia

a Hor. de arte poet. b Ad Romul. l. 4.

centia imbuta sit, spes difficilis est emenda-
tionis; natura blando, sceleri nimium fa-
vente. *Lanarum nigra nullum colorem bi-
bunt.* Non fallit, nec fallitur sapiens. *Adoles-
cens iuxta viam suam, etiam cum senuerit,
non recedet ab illa:* c Ad moderationem
igitur ac frugalitatem, jam primo in ævo,
adolescens instituendus est, quæ adultiorē
ad res suas conservandas augendasque vo-
lueris esse industrium. Doceatur quandoque
famem sitimque experiri, nihil in cibo po-
tuque immodicum quærere, solâ necessita-
tis lege victum metiri, vestem suæ condi-
tioni idoneam quærere, peregrina & super-
biam vanitatemque redolentia averfari, in
lusu ac remissione præscriptas à majori-
bus tenere metas, somni vigiliarumque ex
vulgari usu norit partiri tempora: ut vires
reficiantur his laxamentis, non solvantur
inertiâ. Hæc universa navi prudentisque
sunt hominis exercitamenta artesque, qui-
bus honestas, opesque, & foventur cum
possides, & multiplicantur dum acquiris.

Nihil infelicius illis Parentibus est, qui
ita divitiis cumulandis intendunt animum,
ut liberorum recta institutio in posteriori-
bus curis sit. Hos aliis temere ac sine delectu
credunt,

credunt, atque illic sæpe collocant, ubi spes aliqua utilitatis quæsitæ affulget, aut ubi minoribus erudiri impensis queant; non tam solliciti, quis illis Pædagogus, aut Didasculus præsit, aut quo ad bonos mores ac studia profectu educentur; quam quanto suorum illud loculorum commodo futurum sit. Ita dum filium opibus posthabent, illum non raro cum opibus profligant. Certior illorum etiam pernicietas est, qui domestico liberos exemplo corrumpunt. Quid enim boni ab hac sperent sobole, quam licet rectis admonitionibus ducant, pravis tamen verborum vitæque dissolutæ lenocinijs revocant. Ethnici vatis exhortatio est. a

Maxima debetur puero reverentia, siquid

Turpe paras, ne tu pueri contempseris
annos.

Corrumpunt vitiorum exempla domestica,
magna

Cum subeant animos auctoritates.

Frustra opes filiorum cumulabis, quos vitiorum tuorum heredes relinques. Vis scire, quid hi denique facturi sint? opes quas collegisti amabunt, te despicient, & vitiis provocati tuis, & suis. Ad mortem adspirabunt
parentum,

a *Lucret. in sat.*

parentum, ut partis ad votum potiantur opibus. Longiorem parentum vitam, suam judicabunt poenam, & si ferrum illorum non admoveant jugulo, millies tamen libitinæ devovebunt hostias, ne pinguiori dudum prædâ frustrantur: aut seipfos denique fortunasque suas improvise aliquo præcipitio evertent. Non ignorabat hæc Dionysius Junior Siciliae Tyrannus. Cui, quòd cum Dione Principe gravis intercederet æmulatio, hoc denique in exilium pulso, ut filium, quem habebat unicum bonorum heredem, subverteret, suâ illum in aulâ omni indulgentia habuit, nihilque quod ad voluptatem libertatemque vivendi faceret, voluit denegari. Revocatus subinde Dione redditusque eidem est filius. Quem cum pater ad frugem honestamque vitæ disciplinam conaretur instituire: omnem sese curam industriamque frustra animadvertit collocare; quòd soluta per indomitam libertatem vitâ paternâ castigatione stringi jam amplius non posset. Igitur domesticis clausum parietibus tenuit, sensimque erepto voluptatum usu ad saniora erudiri, educarique in spem familiæ posse credebat. Sed væcors indomitusq; juvenis, nec custodiæ patiens, neque ademptæ libertatis licentiæque poe-

nas sustinens, patrem, totamque familiam suam morte afflictorus, se ex suprema ædium parte præcipitem devolvens, infelicem animam profudit. *c* Hæc filiorum malè educatorum intemperies, quâ vel sibi vel parentibus, vel utrisque etiam extremam denique calamitatem adferunt, longâ experientia, multorumque illustrium hominum exemplis damnata est. Quis ignorat illa Augusti Cæsaris felicissimi in ceteris rebus hominis, lamenta, cum filia & nepotum malè educatorum mores intueretur, ac sæpius illud Homericum usurparet: *O Vinam calebs mansissem, orbisve perissem!* *d* Quid summum Hebræorum Sacerdotem Heli cum filiis perdidit; quid Davidem in Ammone & Absalone miserè afflixit: quid ipsum quoque mortalium Sapientissimum Salomonem animo dejecit, cum Roboamum successorem videret, præterquam neglecta filiorum educatio? *Detestatus, inquit Sapiens, e sum omnem industriam meam, habiturus heredem post me, quem ignoro, utrum Sapiens, an stultus futurus sit?*

Eandem cum Salomone sortem (ut recentiori exemplo utamur) experiri vilis est,

c *Probus in Dione.* *d* *Svet. in Aug.* *e*
Eccl. 2.

est, gloriosissimus Rex Hispaniarum *f* Philippus II. in Carolo ex Maria Lusitana. Cum enim puero libertatem fecisset absentia patris, simulque indulgentia Maximiliani Bohemix Regis, qui cum Maria conjugē Caroli V. filia, Hispaniam pro Philippo moderabatur; ferius Rex Philippus corruptam jam adolescentis indolem ad disciplinam revocare conatus, frustra Complutum ad studia cum Ioanne Austriaco, & Alexandro Farnesio amandavit: nonnunquam celo, nunquam animo juvenis immutato. Unde à parente asperius habitus, nihil illius aspectu molestius sustinebat. crevitque cum ætate aversio, præsertim ubi speratum cum Maximiliani Cæsaris filia connubium differri vidit. Quare hinc amplissimam fortunam patris, & præter Hispaniarum, extera etiam regna tot opibus locupletata, intuitus, dolensque, se illius impeditum vitâ, ac longis de ventura sorte moris ambiguum. præcepse mente consilioque, jugi impatiens, regnandique cupidus, non pauca molitus est, quæ illum patri redderent metuendum. Rex cum afflictos filii mores variis nequicquam sanare remediis pertentasset, deniq; à fugâ, quâ concitatum tumultibus Belgium petebat,

L 2

f Fam. Strada dec. 1. lib. 7. bel. Belgici.

bat, retentum carceribus inclusit, ubi vivus refractarium spiritum miserando fati genere reliquit. De quo Chronicum hoc ex Ovidio carmen extat. *a*

FILIVS ante DIEM patris InqVIRIt In
annos.

Hoc piorum meritis parentum tribuendū, quòd Famianus Strada memorat, quarto Carolum ante obitum die, cum animę juxta corporis ac curationē pertinaciter aliquamdiu respuisset, mutatā divinitus mente Confessarium spontè accersierit, expiatisque magno doloris sensu animæ noxis, ac misso qui erratorum veniam flagitaret à patre, sacrum manu cereum tenens, è vita discesserit. Fuit hic tamen deplorandus toti familiæ nobilissimi opulentissimique adolescentis exitus. Quod si vel Caroli fortuna deterior, vel educatio melior, si fuisset, non tanto notasset familiam dedecore, minus afflixisset patrem, minus seipsam. Frustra, dico, repetoque, congeruntur pro liberis divitiæ, si recta ad sapientiam & virtutem institutio negligatur. Hanc unam si cures sat divitem post te heredem relinques. Nemo parentum felicior, quàm qui in moderatis opibus bene institutum filium possidet.

a Lib. 1. Metam.

possidet. Abesse procul à vitiis, proxima certissimaque ad divitias, in rectè educata juventute, via est. Nemo honestè natus nutritusque inops perit, qui mentis virtutumque opes non neglexit. *Filius Sapiens* (ut credimus Sipienti) *lætificat patrem; filius verò stultus mœstitia est matris suæ.* a Quanto hinc dolore Jacobum Patriarcham afflixerint filii, cum Joseph illos *accusaret de crimine pessimo*: inde rursus gaudio exultarit, cum laudatissimum filium Josephum, quem malè interiisse persuasus erat, *vivere ac dominari in Ægypto* intelligeret: nemo sat digno sermone exposuerit, nisi qui paternum erga filios affectum satis noverit æstimare. *Revixit enim spiritus ejus, & ait, sufficit mihi, si ad huc Joseph vivit: vadam & videbo illum antequam moriar.* b Memorabant fratres Josephi amplissimum in Ægypto apud Pharaonem imperium, ostentabant *plaustra & universa quæ miserat*, ad quæ spiritus ejus revixit. Gaudebat de filio senex pater, de patre filius: ac primo rectæ educationis, & hic, & iste præcipuum delibabat fructum. Dederant jam poenas corruptæ fratres vitæ, & fame, & terrore, & frequenti peregrinatione afflictæ: ipse etiam si quid negligentia

L 3

pater

a *Prov. 10.* b *Gen. 37. & 45. v. 28.*

pater admiserat, non una calamitate compensarat. Reliquum erat, ut felicitatis quoque illius, quæ ex recta Josephi ad castitatem virtutemque omnem institutione manabat, fructum cum filio perciperet. Hoc Deus seni in ultimam ætatem solatium reservaverat: quando ex sterili Chananitide evocatum ad fertiles Ægypti oras, atque imperantis latè filii conspectum complexumque transtulit, denique experturum patrem, quanti ad filiorum opes felicitatemque cumulandam interfit, illos ad omne virtutis experienturum educasse. Indubiæ veritatis testimonio signatum est. *confirmat justos Dominos & hereditas eorum in æternum erit.* d

C A P V T VI.

Qua in omni negotiatione hominibus, præsertim Mercatoribus fugienda, quæ sequenda sint, ut in opibus & præsentis vite felicitate, sine jactura salutis, proficiant.

Cum ad opes facultatesque hominum in rep. augendas mercatura imprimis faciat, hæc nobis pars negligenda minimè videtur. Florentissimas enim urbes, ex illius frequenti

d *Psal. 36.*